

JAN KOCHANOWSKI

---

## **Tren XVII**



JAN KOCHANOWSKI

TRENY

## Tren XVIII<sup>1</sup>

Pańska ręka mię dotknęła,  
Wszystkę mi radość odjęła.  
Ledwie w sobie czuję duszę<sup>2</sup>  
I tę podobno dać muszę<sup>3</sup>.

Lubo<sup>4</sup> wstając, gore jaśnie<sup>5</sup>,  
Lubo padnąc, słońce gaśnie<sup>6</sup>,  
Mnie jednako serce boli,  
A nigdy sie nie utoli<sup>7</sup>.

Oczu nigdy nie osuszę  
I tak wiecznie płakać muszę.  
Muszę płakać; o mój Boże,  
Kto sie przed Tobą skryć może?

Próżno<sup>8</sup> morzem nie pływamy,  
Próżno w bitwach nie bywamy:  
Ugodzi nieszczęście wszędzie,  
Choć podobieństwa<sup>9</sup> nie będzie.

Wiódłem<sup>10</sup> swój żywot tak skromnie,  
Że ledwie kto wiedział o mnie,  
A zazdrość i złe przygody  
Nie miały mi w co dać szkody<sup>11</sup>.

Lecz Pan, który gdzie tknąć<sup>12</sup> widzi,  
A z przestrogi<sup>13</sup> ludzkiej szydzi,  
Zadał mi raz<sup>14</sup> tym znaczniejszy<sup>15</sup>,  
Czymem już był bezpieczniejszy<sup>16</sup>.

<sup>1</sup>W przypisach gwiazdką oznaczono wyrazy, które są używane do dziś, ale których znaczenie w *Trenach* jest odmienne od znaczenia obecnego. [przypis edytorski]

<sup>2</sup>*Ledwie* (...) *czuję duszę* — ledwie żyję. [przypis redakcyjny]

<sup>3</sup>*i tę [duszę] oddać muszę* — muszę oddać życie, umrzeć. [przypis redakcyjny]

<sup>4</sup>*Lubo* (...) *lubo* — Czy (...) *czy*. [przypis redakcyjny]

<sup>5</sup>*gore jasnie* — jasno goreję, płonie, świeci. [przypis redakcyjny]

<sup>6</sup>*padnąc* (...) *gaśnie* — gaśnie zapadając (za horyzont), zachodząc. [przypis redakcyjny]

<sup>7</sup>*utolić* (tu forma 3 os. lp cz. przysz.: utoli) — utulić, ukoić. [przypis redakcyjny]

<sup>8</sup>*próżno* — na próżno. [przypis redakcyjny]

<sup>9</sup>*podobieństwo*\* — możliwość, prawdopodobieństwo. [przypis redakcyjny]

<sup>10</sup>*wiódłem* — wiodłem. [przypis redakcyjny]

<sup>11</sup>*nie miały mi w co dać szkody* — nie miały powodu, by mi uczynić szkodę. [przypis redakcyjny]

<sup>12</sup>*tknąć* — doświadczyć. [przypis redakcyjny]

<sup>13</sup>*przestrogi*\* — ostrożności. [przypis redakcyjny]

<sup>14</sup>*raz* — cios (por. razić, otrzymywać razy). [przypis redakcyjny]

<sup>15</sup>*znaczniejszy* — większy, dotkliwszy. [przypis redakcyjny]

<sup>16</sup>*Czymem już był bezpieczniejszy* — im bardziej czulem się bezpieczny. [przypis redakcyjny]

A rozum, który w swobodzie<sup>17</sup>  
Umiał mówić o przygodzie,  
Dziś ledwie sam wie o sobie:  
Tak mię podparł w mej chorobie.

Czasem by się chciał poprawić,  
A mnie ciężkiej troski zbawić,  
Ale gdy siędzie na wadze,  
Żalu ruszyć nie ma władze<sup>18</sup>.

Próżne to ludzkie wywody,  
Żeby szkodą nie zwać szkody;  
A kto się w nieszczęściu śmieje,  
Ja bych tak rzekł, że szaleje.

Kto zaś na płacz lekkość wkłada<sup>19</sup>,  
Słyszę dobrze, co powiada,  
Lecz się tym żal nie hamuje<sup>20</sup>,  
Owszem, więtszy przystępuje.

Bo mając zranioną duszę,  
Rad i nierad płakać muszę;  
Co snać nie cześć, to ku szkodzie  
I zelżywość<sup>21</sup> serce bodzie.

Lekarstwo to, prze Bóg żywy<sup>22</sup>,  
Ciężkie na umysł troskliwy<sup>23</sup>;  
Kto przyjaciół zdrowia mego,  
Wynajdzi<sup>24</sup> co wolniejszego<sup>25</sup>.

A ja zatym lży niech leję,  
Bom stracił wszystkę nadzieję,  
By mnie rozum miał ratować,  
Bóg sam mocen<sup>26</sup> to hamować.

---

<sup>17</sup>w swobodzie — gdy był wolny (swobodny) od trosk i cierpień. [przypis redakcyjny]

<sup>18</sup>gdy siędzie na wadze (...) ma władze — gdy żal i rozum umieścimy na szalach wagi, rozum nie przeważy. [przypis redakcyjny]

<sup>19</sup>na płacz lekkość wkłada — lekceważy płacz. [przypis redakcyjny]

<sup>20</sup>się (...) żal nie hamuje — żal nie zmniejsza się. [przypis redakcyjny]

<sup>21</sup>nie cześć, zelżywość — despekt, dyshonor. [przypis redakcyjny]

<sup>22</sup>prze Bóg żywy — przez Boga żywego, na Boga żywego. [przypis redakcyjny]

<sup>23</sup>troskliwy\* — strapiiony, zatroskany, ten, który ma wiele trosk. [przypis redakcyjny]

<sup>24</sup>wynajdzi (starop.; daw. forma W. lp) — wynajdź. [przypis redakcyjny]

<sup>25</sup>wolniejszy — łagodniejszy, lepszy. [przypis redakcyjny]

<sup>26</sup>mocen — ma moc, siłę. [przypis redakcyjny]

---

Ten utwór nie jest objęty majątkowym prawem autorskim i znajduje się w domenie publicznej, co oznacza że możesz go swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać. Jeśli utwór opatrzony jest dodatkowymi materiałami (przypisy, motywy literackie etc.), które podlegają prawu autorskiemu, to te dodatkowe materiały udostępnione są na licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa – Na Tych Samych Warunkach 3.0 PL.

Źródło: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/treny-tren-xvii>

Tekst opracowany na podstawie: Jan Kochanowski, *Treny*, Drukarnia Łazarzowa, wyd. 2, Kraków, 1583

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Narodową z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BN.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Olga Sutkowska, Piotr Wilczek.

Okładka na podstawie: [slightly everything@Flickr](mailto:slightlyeverything@Flickr), CC BY 2.0

*Wesprzyj Wolne Lektury!*

Wolne Lektury to projekt fundacji Nowoczesna Polska – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

*Jak możesz pomóc?*

Przełącz 1% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Nowoczesna Polska, KRS 0000070056.

Pomóż uwolnić konkretną książkę, wspierając zbiórkę na stronie [wolnelektury.pl](http://wolnelektury.pl).

Przełącz darowiznę na konto: [szczegóły](#) na stronie Fundacji.